

اربعین سرنوشت ساز/ قیام 29 بهمن به ملت ایران جسارت بخشید+ اسناد

به گواه تاریخ تبریز در نهضت و قیام تنباکو و نهضت مشروطیت که سردمدار این نهضت بود، جلوه‌ای ماندگار از سخت‌کوشی و روحیه مبارزه‌طلبی مردمان این شهر را برای همگان به تصویر کشیده است.

به گواه تاریخ تبریز در نهضت و قیام تنباکو و نهضت مشروطیت که سردمدار این نهضت بود، جلوه‌ای ماندگار از سخت‌کوشی و روحیه مبارزه‌طلبی مردمان این شهر را برای همگان به تصویر کشیده است. به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، تاریخ انقلاب اسلامی پراز فراز و نشیب‌هایی است که تحلیل گران سیاسی از زوایای متعدد و گوناگون آن را تحلیل و بررسی می‌کنند. در این میان شهر تبریز نقطه عطف مبارزات مردمی علیه طاغوت و استبداد را در سینه خود جای داده است.

به گواه تاریخ، تبریز در نهضت و قیام تنباکو و نهضت مشروطیت که سردمدار این نهضت بوده است جلوه‌ای ماندگار از سخت‌کوشی و روحیه مبارزه‌طلبی مردمان این شهر را برای همگان به تصویر کشیده است. در تاریخ معاصر انقلاب اسلامی، 29 بهمن تبریز سرمنشاء و سرآغاز حرکت‌هایی شد که روحیه جسارت و حق‌خواهی ملت ایران را افزایش داده و آتش زیر خاکستر ملت را شعله‌ورتر کرد.

در این میان بررسی اسناد و شنیدن تحلیل‌هایی که منجر به قیام 29 بهمن تبریز شد از زبان اسناد و شاهدان عینی مآجرا باید به نسل‌های بعد گفته و نوشته شود تا آنها نیز با سختی‌ها و دشواری‌های به بارنشستن انقلاب اسلامی و خون‌های ریخته شده به پای درخت آزادی آشنا شده و این موارد سینه به سینه و نسل به نسل گفته و نوشته شود. سید مسعود نقیب، تحلیلگر مسائل سیاسی و فعالی فرهنگی و رسانه‌ای تبریز در گفت‌وگو با خبرگزاری فارس در مورد علل و زمینه‌های بروز قیام 29 بهمن تبریز گفت: در سال ۴۱ و پس از آشکار شدن فعالیت‌های ضداستعماری و ضداستبدادی حضرت امام خمینی(ره) و بعد از دستگیری حضرت امام در سال ۴۲ یک محیط خفقان و استبداد، تبعید، حبس، شکنجه دستگیری دانشجویان و مبارزان به وجود آمد و از سویی دیگر با توجه به استبداد خاندان پهلوی و شکنجه‌های قرون وسطایی و به دست گرفتن پست‌های مهم و کلیدی کشور توسط بهائیان و مآجرای کاپیتولاسیون و مصونیت اتباع آمریکایی در ایران، بی‌توجهی به میانی و ارزش‌های اسلامی دست به دست هم دادند تا زمینه را برای وقوع یک خیزش عمومی مردمی طراحی و تدارک دیده شود.

وی افزود: در کنار فضای خفقان و اختناق که در کشور حاکم بود دو اتفاق مهم رخ داد. در اول آبان سال ۵۶ سید مصطفی فرزندان ارشد حضرت امام به شهادت رسید و دومین اتفاق نیز چاپ مقاله توهین آمیز با عنوان "ایران و استعمار سرخ و سیاه" که این مقاله در ۱۷ دی ماه سال ۵۶ توسط شخصی به اسم مستعار "احمد رشیدی مطلق" در روزنامه اطلاعات به چاپ رسیده بود چاپ این مقاله موجی از نفرت و خشم را در میان طلاب و روحانیون ایجاد کرد و باعث شد آنها در خانه مراجع و آیات عظام جمع شده و یک خیزش عمومی ایجاد کنند.

فعال فرهنگی و رسانه‌ای تبریز ادامه داد: در ۱۹ دی ماه سال ۵۶ یک خیزش و اعتراض عمومی در قم به پا خاست و رژیم در مقابل مردم قرار گرفت و باعث به شهادت رسیدن ده‌ها نفر از اعتراض‌کنندگان شهر قم شد و البته رژیم پهلوی خوشحال بود که توانسته بود این اعتراض و آشوب را سرکوب کند.

نقیب با اشاره به این که شاه هرگز فکر نمی‌کرد یک خیزش عمومی نیز از تبریز صورت گیرد، اظهار داشت: نکته جالب در مورد برداشت‌ها و خیالات محمدرضا پهلوی این بود که حکومت پهلوی خیالش از جانب تبریز راحت بود که هیچ حرکتی از تبریز رخ نمی‌دهد چرا که به خیال آنها چون فرح پهلوی از تبریز بود بنابراین مردم تبریز به واسطه فرح کاری نمی‌کنند اما تصورات آنها دوام چندانی نداشت چرا که بعد از ۴۰ روز از حادثه قم تبریز به یکباره به قیام کرد.

وی انگیزه قیام ۲۹ بهمن مردم تبریز را انگیزه دینی، مذهبی و اسلامی نام برد و تصریح کرد: رهبری و هدایت قیام ۲۹ بهمن تبریز توسط آیت الله شهید قاضی طباطبایی بود و عمدتاً این برنامه‌ها از مسجد مقبره و مسجد شعبان هدایت می‌شد و در جهت پاسداشت و گرامیداشت شهدای قم آیت الله قاضی طباطبایی با همفکری علما تصمیم گرفتند در جهت یادبود شهدای قم مراسم اربعین برگزار کنند به همین مناسبت برای روز شنبه ۲۹ بهمن ساعت ۱۰ تا ۱۲ در مسجد حاج میرزا یوسف اقا معروف به مسجد "قزللی" انتهای خیابان فردوسی تبریز اعلام سوگ عمومی کردند.

توهین سرگرد حق شناس جرقه قیام

از آنجایی که اعلام عمومی برگزاری مراسم به در و دیوار چسبیده بود، مردم مطلع شده بودند و برای شرکت در مراسم به مسجد "قزللی" می‌رفتند.

مردم وقتی به مسجد رسیدند دیدند در مسجد بسته است از این رو توجه شدند حکومت اجازه بازکردن مسجد را نداده، بنابراین به سمت مسجد هجوم برده و در مسجد را باز کردند.

نقیب در خصوص این اتفاق تأکید کرد: سرگرد حق شناس رئیس کلانتری ۶ تبریز وقتی دید در مسجد باز شده است با عبارات و کلمات توهین آمیز به ساحت مسجد جسارت کرد و گفت، "در این طویله را چه کسی باز کرده است".

وی افزود: وقتی مردم این عبارت را شنیدند به سمت سرگرد حق شناس هجوم برده و پرخاش کردند و در این میان

سرگرد حق شناس به سوی مبارزان شلیک کرد و یکی از مبارزان به نام "علی تجلا" را با کلت خود به شهادت رساند، جمعیت انبوهی که در انتهای خیابان فردوسی بودند جنازه شهید "علی تجلا" را در دست گرفتند و در خیابان ها به راه افتادند.

نقیب ادامه داد: در آن روز مردم تبریز تمام مراکز فساد، سینماها، مشروب فروشی ها، بانک صادرات که در دست بهائیان بود تخریب و به آتش کشیدند و نکته خیلی مهم در این زمینه این که مبارزان تبریز با وجودی که بانک ها را آتش زدند حتی یک نفر یک ریال نیز از پول بانک ها برداشت نکردند.

دستگیری تماشاچیان

در قیام 29 بهمن تبریز 43 مرکز فساد و بانک و ساختمان حزب رستاخیز به آتش کشیده شد، به 30 بانک و مرکز فساد خسارت زده شد. تعدادی از اتومبیل های حزب رستاخیز در آتش سوختند. طبق اطلاعات خود ساواک 581 نفر دستگیر شده و 548 نفر زندانی شدند و 14 نفر شهید و 118 نفر نیز زخمی شدند.

البته در بین دستگیرشدگان حدود 70 نفر افراد صغیر بودند که در زندان پادگان زندانی بودند، آنها افراد کوچکی بودند که به تماشا آمده بودند.

استاد نقیب با وجودی که در روز 29 بهمن در صحنه قیام مردم تبریز حاضر نبود و برای پخش اعلامیه های حضرت امام راحل به شهرستان رفته بود، به قدری در بیان اسناد و مرور تاریخ انقلاب مهارت و تبحر دارد گویی از شاهدان عینی آن روز بود .

وی در این زمینه نیز ادامه داد: بعد از قیام مردم تبریز حضرت امام به آیت الله قاضی طباطبایی دستور دادند به افراد زخمی شده متأهل مبلغ یک هزار تومان و به افراد مجرد زخمی شده نیز مبلغ 500 هزار تومان پرداخت شود .

نقیب با اشاره به این که در تظاهرات های تبریز نزدیک به یک میلیون نفر شرکت می کردند انگیزه های مردم تبریز از انجام چنین حرکتی را در ظاهر بزرگداشت شهدای قم و انگیزه باطنی آن را قیام علیه طاغوت، حکومت شاه و پهلوی دانست.

وی معتقد است: قیام مردم قم نقطه اصلی حرکت های مردمی بود و قیام 29 بهمن تبریز جسارت شهرهای دیگر ایران را افزایش داد و شعار "مرگ بر شاه" از تبریز شروع شد و راه برای پیروزی انقلاب تسریع شد.

به شما اهالی آذربایجان نوید پیروزی نهایی می دهم

بعد از قیام 29 بهمن حضرت امام پیامی خطاب به مردم تبریز صادر کردند که در متن پیام آمده بود: سلام بر اهالی شجاع و متدین آذربایجان عزیز، درود بر مردمان برومند و جوانان غیرتمند تبریز، درود بر مردانی که در مقابل دودمان بسیار خطرناک پهلوی قیام کردند و با فریاد مرگ بر شاه خط بطلان بر گزافه گویی های او کشیدند. زنده باشند مردم مجاهد عزیز تبریز که با نهضت عظیم خود مشیت محکمی بر دهان یاهو گویان زدند. من نمی دانم با چه زبانی به اهالی محترم تبریز و به مادران داغیده و پدران مصیبت کشیده تسلیت بگویم.

من به شما اهالی آذربایجان نوید می دهم نوید پیروزی نهایی. شما آذربایجانی های غیور بودید که در صدر مشروطیت برای کوبیدن استبداد و خاتمه دادن به خودکامگی و خودسری سلاطین جور به پا خاستید و فداکاری کردید.

فعال فرهنگی و رسانه ای تبریز در این رابطه نیز اظهار داشت: بعد از قیام 29 بهمن تبریز یک سخنرانی در میدان استانداری برگزار شد و نخست وزیر، جمشید آموزگار با تعدادی از وزرا از تهران آمده بودند تبریز، به اجبار کارمندان ادارات را در میدان استانداری جمع کرده بودند که آموزگار در آن سخنرانی گفت، افرادی که قیام کردند اهل تبریز نبودند بلکه یک مشت افراد خارجی بودند که از آن طرف مرز آمده بودند.

وی گفت: بعد از قیام 29 بهمن تبریز و طبق اظهارات ساواک حضرت آیت الله قاضی طباطبایی به خمینی آذربایجان مشهور شد.

نقیب ادامه داد: در 12 بهمن ماه وقتی هواپیمای حامل حضرت امام در حال عبور از آسمان تبریز به سمت تهران در حرکت بود، آیت الله قاضی طباطبایی از مرکز رادار سردرود به امام راحل پیام فرستاد و گفتند، حضرت امام با قدم های خود مرحمت فرمائید تبریز را مزین کنید که تبریز و آذربایجان آماده فداکاری است.

قیام 29 بهمن باعث برکناری 9 نفر از سران کشور شد

این فعال سیاسی در ادامه افزود: مراسم چهلم مردم تبریز در شهرهای اصفهان، یزد و... برگزار شد و رفته رفته دامنه اعتراضات گسترش یافت.

وی ادامه داد: بعد از قیام 29 بهمن مردم تبریز 9 نفر از سران از جمله استاندار، رئیس شهربانی وقت و ... فوراً به علت عدم کفایت در برقراری نظم در استان برکنار شدند.

نقیب خاطرنشان کرد: اردیبهشت سال 57 جمشید آموزگار نخست وزیر وقت به تبریز آمد و برای استقبال از وی از تمام شهرها و روستاها به زور مردم را با مینی بوس ها به تبریز آوردند تا از آموزگار استقبال کنند.

بازتاب قیام

رادیو بی بی سی در تحلیلی که دو روز پس از قیام مردم تبریز پخش شد، گفت: قیام گسترده مردم تبریز و قتل عام آن بازتاب وسیعی در سراسر ایران و محافل روحانی و غیرروحانی داشت. مراجع و آیات حوزه علمیه قم نخستین مقامات روحانی بودند که در این خصوص با اعلامیه و تلگراف موضع گیری کردند.

اتحادیه انجمن های اسلامی دانشجویان اروپا، جنبش مسلمانان مبارز، کنفدراسیون محصلان و دانشجویان ایرانی خارج از کشور، نهضت آزادی ایران نیز اعلامیه هایی نشر دادند. یکی از نشریات وابسته به کنفدراسیون محصلان و دانشجویان ایرانی خارج از کشور نوشت: قیام تبریز نه فقط برگی زرین به تاریخ مبارزات ضداستجاعی و قهرمانانه اهالی ستمکش این شهر می افزاید، بلکه لحظه ای درخشان در تاریخ پیکار خلق های میهن است. پس از قیام تبریز دانشجویان مبارز ایرانی مقیم کشورهای اروپایی و آمریکایی دست به افشاگری زدند.

در آمریکا جو حاکم چنان گرایش به شاه داشت که هیچ نشریه معتبر، غیر از چند روزنامه محلی و کم تیراژ حاضر به چاپ مطالب دانشجویان نشد.

روزنامه واشنگتن پست، چند مقاله به اوضاع تبریز اختصاص داد، نیویورک تایمز ضمن صحبت از ترکی که رژیم برداشته، در روزهای بعد تعداد کشته شدگان تبریز را از شش به بالاتر از 70 نفر رساند و توضیح داد که بلوای تبریز، بلوایی است پیچیده، ولی نوشت که پیچیدگی بلوا در کجا نهفته است.

تعدادی از دانشجویان مبارز ایرانی مشغول به تحصیل در برلن شرقی (پایتخت جمهوری دموکراتیک سابق آلمان) سفارت ایران را در برلن به اشغال خود درآوردند و به افشای جنایات شاه و پخش خبر مبارزه مردم تبریز پرداختند، خبر این جریان به سراسر جهان مخابره شد.

دانشجویان مقیم اتریش نیز مقارن سفر وزیر امور خارجه ایران که به دعوت صدراعظم و رئیس جمهور اتریش به آن کشور رفته بود، در خارج دانشگاه وین، دست به تظاهرات زدند و شعار خود را، حمام خون در ایران قرار دادند.

آنها می گفتند تعداد بسیار زیادی از مردم به خصوص از شهر تبریز ضمن تظاهرات در زد و خوردهایی که با پلیس صورت گرفت، کشته شده اند. خانم لیزترگود از تهران طی مقاله ای در گاردین از این که نسبت به تظاهرکنندگان ضد رژیم در تبریز با ملایمت برخورد شده است، اظهار تعجب کرده و ضمن آن به نقل از سخنان استاندار جدید آذربایجان نوشته که او سیاست خود را براساس تامین حداکثر آزادی برای مردم قرار داده است.

و اما نتیجه قیام

مقبولیت و محبوبیت روزافزون زعامت سیاسی و مذهبی امام خمینی (ره)، همان چیزی که رژیم را برای مقابله با آن به نشر مقاله توهین آمیز علیه امام واداشت.

افشای پوچ بودن سیاست حداکثر آزادی شاه و حقوق بشر کارتر، دشمنی و مبارزه با امپریالیسم آمریکا و عوامل وابسته به صهیونیسم جهانی، تداوم انقلاب، برگزاری مراسم چهلیم قیام تبریز دست کم در 55 شهر کوچک و بزرگ را می توان از نتایج این قیام تاریخی خواند. تقارن چهلیم شهدای تبریز با هجوم نیروهای اسرائیل به جنوب لبنان و شهادت تعداد زیادی از مسلمانان لبنان و بازتاب گسترده آن در ایران، ارتباط آرمانی هر چه بیشتر مردم ایران و لبنان و فلسطین را فراهم آورد. علما و روحانیون عید سال 1357 را تحریم و اعلام کردند، روزی که دگرگون شود احکام خدا، عید نداریم روزی که ز مرجع شود اعلام عزاء، عید نداریم روزی که هزاران نفر از حق طلبان زیر شکنجه تبعید بود رهبر شایسته ما، عید نداریم. به این ترتیب چهلیم شهدا یکی پس از دیگری به مراسم اعتراض آمیز گسترده تری تبدیل می شد. اعتراضاتی که نظام خودکامه پهلوی را در امواج پیهمگد، خرد د، هم شکست.

گفت وگو از: درخشان